

Izjava vseh danov
delj in pravih.

Issued daily except Sundays
and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravljalni pro-
stori: 2657 N. Lawrence av.
Office of publication:
2657 N. Lawrence av.
Telephone: Lawrence 4633.

LETO—YEAR XV. Cena lista: 25.00. Chicago, Ill., ponedeljek, 3. aprila (April 3) 1922. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 76.

VELIKA PREMAGARSKA STAVKA.

Največja stavka na poljih premaga v Ameriki. Voditelji rudarjev poročajo, da se je 100,000 neorganiziranih rudarjev pridružil kolosalnemu konfliktu. Stavka bo učinkovala na druge industrije. Železniške delavnice že zapirajo vrata. Lewisova izjava. Rudarji se morajo čuvati kapitalističnih agentov-provokatorjev, ki nastopajo pod krinko radikalcev. Zvezni kongres hiti s preiskavo.

Največja stavka rudarjev v zgodovini Združenih držav je v teku že od sobote. Voditelji rudarjev poročajo iz Indianapolisa, da je stavka stoprocentna. Približno pol milijona organiziranih premogarjev na poljih mehkega in trdega premaga počiva in tem se je pridružil okrog 100,000 neorganiziranih, tako da je v stavki okoli 600,000 rudarjev.

Rudarji v Illinoisu so zapustili rove že v petek popoldne. Skoro vsake pol ure so parne piščali pri rojih naznanjale, da je velika bitka pričela; ob šestih zvečer je pa Frank Farrington javil, da je vseh 95,000 illinojskih rudarjev prenehajo s delom — kdove za koliko časa.

Iz Terre Haute, Ind., je prišla vest, da je 25,000 rudarjev zastavkalo ob treh popoldne, ko je bil končan delovni dan.

V Ohio je 40,000 premogarjev zapustilo rove, ko so piščali zatulile v znamenje, da je delo končano.

V okoliščini Pittsburga je stavka pričela v petek zvečer. Več ko 45,000 rudarjev je neslo domov svoje orodje in zapustilo rove. Na polju antrečnega premaga je istočasno zastavkalo 150,000 rudarjev.

V Kansasu ni moglo industrijske sodišče preprečiti stavke.

Stavka je takoj prvi dan učinkovala na druge industrije. Philip Murray, podpredsednik rudarske organizacije, je sporočil v soboto iz New Yorka, da so železniške delavnice v Pennsylvaniji prenehale s delom valed stavke na polju trdega premaga; okrog 18,000 delavcev je prizadetih. Murray pravi, da to je komaj začetek po njegovem mnenju bodo industrijska središča in pristanišča kmalu trpela pomanjkanje goriva. Murrayjevo poročilo je v velikem kontrastu s poročili "ekspertov", ki pravijo, da je 63 milijonov ton mehkega premaga v zalogi, kar zadostuje za dva meseca.

Lewisova izjava.

Indianapolis, Ind. — Izvrševalni odborniki United Mine Workers of America so v soboto jutraj poročali, da je stavka v unijoniziranih premogovnikih, v dvajsetih državah popolna in pol milijonu unijoniziranih rudarjev se je pridružil najmanj 100,000 neunijoniziranih. Izjemo dela 5000 organiziranih rudarjev v Kentuckiju, katerih pogodba s operatorji poteče prihodnje leto; ti rudarji ostanejo na delu, kar Lewis ne mara, da bi kršili pogodbo.

Lewis je objavil sledeče formalno poročilo:

"Stavka, katero ste pričeli Združeni rudarji ameriški, ni majhno vprašanje in ameriško ljudstvo ne sme zreti brezbriskno nanjo. Stavka nosi dalekosečne posledice in velike odgovornosti zadenejo ljudstvo kakor rudarje. Umaknitev 600,000 mož iz rudniških del je resen problem. Poleg neizogibnega pomanjkanja goriva, valed katerega bo trpel profit operatorjev in komfort publike, pride tudi izpahnitev industrije po vsaj delu, ki prizadene stotine državljanov vseh slojev.

Te je obžalovanje vredno dejstvo, ki daje zelo slabo spričevalo odnosu med delavci in delodajalci v ameriških industrijah. Vskodo, ki tremo misli, mora priznati, da enkrat morajo biti rešeni problemi rudarske industrije in

ALI ČLOVEŠKO ŽIVLJENJE RES NI VREDNO RDEČEGA CENTA?

VAŽNA ODREDBA ZA VARNOST ČLOVEŠKEGA ŽIVLJENJA ODLOŽENA NA POLICO V NEW YORKU.

In prav v New Yorku so avtomobili ubili lani 835 oseb.

New York, N. Y. — Avtomobili in motorni vozovi so lani ubili v New Yorku 835 oseb. Občinski zastop je imel pred sabo odredbo, ki je določala, da se hitrost motornih vozov avtomatično uravnava na petnajst milj v uri a občinski zastop je kljub žalostnemu dejstvu, da je bilo v enem letu avtomobilskemu molohu žrtvovali več ko osem sto oseb, odložil to odredbo na polico, kjer lahko prek nje leže prah, pajki pa spredejo svoje pajčevine.

Od teh 835 žrtev odpade 231 na avtomobile izvoščakov in toverne avtomobile. Druge nesreče so goveržili avtomobili, ki služijo za zabavo, ambulanci vozovi, policijski patruljni avtomobili, avtomobilski motorciklji in poštni avtomobili. In ker so zadnja motorna vozila povzročila več nesreč, kot tovrstni avtomobili, so to dejstvo porabili mestni očetje, da se odredba odloži.

V svojem zagovoru pravijo mestni očetje, da se naj mehanične naprave za uravnanje hitrosti ne uvedejo samo za eno ali dve vrsti motornih vozil.

Ali tri stvari niso omenjene v poročilu mestnih očetov, ki so zelo važne.

1. Ker so avtomobili izvoščakov in motornih vozov odgovorni le za eno tretjino nesreč, je treba vpraševati, da jih je tudi manj kot drugih avtomobilov.

2. Predlagana odredba bi se lahko tako predelala, da bi bila veljavna za avtomobile vseh vrst, fit bi se tako vsako leto ohranilo na stotine življenj.

3. Da so mogočni in bogati interesi delali na to, da se odredba porazi.

KRATEKLAČNIKI SO IZVRŠILI ČESTNI BOP.

Chicago, Ill. — Trije banditje, od katerih sta dva imela hlače do kolen, so oropali Jacob Cohena za petdeset dolarjev na cesti. Najmlajši je bil morda star komaj enajst let, ki je nameril samokres na Cohena in rekel: "Ako ga ne te, poženeš par krogel skozi vašo posodo za odpadke."

Najstarejši deček, star približno 13 ali 14 let, je pa Cohenu prebrskal žep in pobral iz njih denar.

BANČNE TOLOVAJE LOVE S KRVINAMI PSI.

Seattle, Wash. — Bančni roparji so oropali banko v Sequinu in kaneje so ubili nekega šumarja v bližini Port Discoveryja. Šerif Math Starvis je zapustil Seattle v letalu in s sabo imel dva krvna psa, da ju naščuva na sled bančnih roparjev.

skih potrebnih v rudarskih naselbinah.

V ponedeljek bo zaslial John L. Lewis, predsednik rudarske organizacije.

Washington, D. C. — (Federated Press. Poroča Lawr. Todd.) — John Moore, organizator rudarske unije, je dejal pred zbornim odsekom za delo, da so lastniki rudnikov v zapadni Pennsylvaniji in Ohio, ki so pod kontrolo jekarskega trasta in Standard Oil kompanije (oljni trust), odgovorni za splošno suspendiranje dela v premogovnikih. Moore je povedal, da je osebno govoril s mnogimi operatorji v Pittsburghu in jih nagovarjal, da se naj premislijo in prekličejo svoj odlok, toda vsi so rekli, da iz gotovih vzrokov ne morejo konferirati z rudarji.

SENATOR BORAH ZAHTeva TAJNE PODATKE O PRO-FITIH OPERATORJEV.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Senator Borah, predsednik senatnega odseka za delo, zahteva od zvezne trgovinske komisije tajne podatke o profitih, ki so jih naredili lastniki ameriških premogovnikov v zadnjih par letih. Operatorji so lanske leto s sodniško prepovedjo preprečili publiciranje teh podatkov, ker ne marajo, da bi javnost izvedela, posušeno pa rudarji, koliko milijonov dolarjev so nagrabili v profitih. Borah, ki se zanima za sedanje stavko rudarjev, bi rad dobil in objavil te podatke.

DELOKROG RUSKE DRŽAVNE BANKE SE ŠIRI.

SDAJ IMA SVETI ŽE S MNOGO DRŽAVANI.

Pogajanja se vrše tudi s banko v New Yorku.

New York, N. Y. — Ruska državna banka, ki je odprla svoja vrata lani v decembru, ima sđaj stike v vseh važnejših deželah na svetu. Tako namreč izjavlja A. L. Sheiman, ravnatelj Ruske državne banke, ki se nahaja v Berlinu.

Sheimanov intervju je priobčen v reviji "Soviet Russia" v izdaji s dne 1. aprila. Intervju pove, da Ruska državna banka ne dela kupčij v Berlinu s nemškimi bančnimi tvrdkami, ampak je podpisala tudi sporazum, ki se nanaša na razmere bančne korespondence med Rusko državno banko in Equitable Trust kompanije v New Yorku. Ravno tako so pričela pogajanja s drugimi ameriškiimi, francoskiimi in švicarskiimi bankami.

Poročila Ruske državne banke se tiskajo dvakrat v mesecu. Neki uradnik Equitable trust kompanije je potrdil, da se vrše pogajanja za vpustitev bančnih zvez s Rusko državno banko skozi pariško podružnico Equitable trust kompanije. Dodal je, da se detajli ne morejo objaviti, ako ravnatelji ne sklenejo, da se izroče javnosti. Zveze se uporabijo, da se financirajo direktne ameriške pošiljke v Rusijo. Rekel je, da do odločbe akcije ne pride, dokler vlada Združenih držav v to ne privoli.

Samoposebi se pa razume, da je bolj odviano od Equitable banke, da dobi zadostno varnost pri-kupčijah, kot je odviano od mednarodne politike, da se vpustijo bančne zveze. Zdi se, da Equitable banka zahteva, da se ruski kredit krije z ruskim zlatom.

Brzojavka iz Moskve in s dne 11. marca pove, da Leonid Krasin, ruski minister za tujezemske trgovino, rekel, da ima Rusija določen načrt za organiziranje svoje banke na Angliškem. Po brzojavki je Krasin rekel: "Dosegli smo preliminarni sporazum, ki nam garantira podporo Angliške banke, toda mi zadržujemo otvoritev svoje banke, dokler je ne bo politično priznana sovjetska vlada. Sporazumeli smo se s Lloydovsko banko na normalne zveze s (Rusko) Državno banko."

NEZGODE V RUDNIKIH SE ZOPET MNOŽE.

Washington, D. C. — Zdi se, da se podjetniki prav nič ne ozirajo na varnostne predpise za rudnike. Kadar se podjetnikom mudi za premoeg, se prav zanesljivo tudi poveča število nesreč. Po Novem letu so nekateri podjetniki obratovali svoje rudnike a polno paro, da nagromadijo premoeg, kajti vedeli so, da po zadnjem marecu preneha delo v rudnikih.

V letošnjem februarju je bilo za 31 odstotkov več smrtnih nesreč kot v lanskem februarju. Tako poroča rudniški biro. V letošnjem februarju je smrtno ponesrečilo 210 rudarjev, v lanskem februarju pa 160.

KAKO UČINKUJE STAVKA NA MARYLANDSKI ŽELEZNICI.

ŽELEZNISKA DRUŽBA HOČE PRILIJATI DELAVCE DRUGIH KATEGORIJ, DA STAVKOKAJIJO.

Promet med Cumberlandom in Hagerstownom je omejen.

Baltimore, Md. — Ko se zastavkali delavci v delavnicah marylandске železnice, ker je družba oddala v najem delavnice privatnemu podjetniku, da se tako izogne pravosodnemu delokrogu železniškega delavskega odbora, je takoj prišlo železniško čeno-pisje na pomoč železniški družbi. Kaj drugega ni bilo pričakovati od tega čeno-pisja, kateremu je vsaka želja privatnega velebliznisa ukas. Desetavno je na vsaj železniški zastavkalo nekaj tisoč delavcev, p. n. veleblizniško čeno-pisje, da podjetniki, ki imajo v najemu delavnice, lahko dobe delavce, kolikor jih želijo.

Sveveda niso tako trditve drugega kot veleblizniška avijaša, ki ima namen napraviti strah med delavci, da bi drli v delavnice in prosičili za delo pod pogoji, ki jim ga diktirajo podjetniki.

Dejstva govora sveveda drugače. Železniška družba ali plašni-šče. Uslužbenec, da opravlja delo v delavnicah, izvršavaajo dolžnosti krišljenih čuvajev in opravljajo dela drugih delavcev, ki so sđaj oddana v najem podjetnikom. To pokaže, da podjetniki ne morejo deliti delavcev.

Tudi železniški promet je zelo omejen. Stavka je tako učinkovala na promet med Cumberlandom in Hagerstownom, da sta prvi dan stavke dospela v Cumberland sama dva vlaka.

Bili sta še dve nesreči. Dva tovrna vozova sta se prekrunila pri Woodloek Hollowu, Oliver Twigg, savirac je pa bil teko poškodovan.

PRVI AMERIŠKI IZDELJENCI DOŠLE V RUSIJO.

Ruski farmarji pripeljali seboj 400 ton ameriških strojev.

Rešica, Letvija, 1. apr. — Prva skupina ameriških Rumov, 149 po številu, je dospela včeraj na rusko mejo iz Litave. Skupina je prednja strala 2000 ruskih emigrantov, ki so se organizirali v Ameriki za kmetake komunne v Rusiji in katerim je sovjetska vlada dala semljo za obdelovanje. Skupina je dobro založena s denarjem in pripeljala je seboj 400 ton ameriških poljedelskih strojev in razne drugega modernega orodja.

VELIK POŠAR V PARADIŽU ZA BOGATE PIJANČE.

Miami, Fla. — Velik požar je razdelal hotel Colonial v Nassau na Bahamskem otočju. Hotel je imel pet sto oseb. Mesto Nassau je poznano kot paradiž za bogate pijančce. Sem prihajajo milijonarji, njih žene in hčere po simi na leto-viške, kajti otočje je britaka posest in opojne pijače so tožijo vsem, ki imajo kaj okroglega pod palecem.

Poleg hotela je zgorelo tudi več malih hišic, ki so jih najemali letoviščniki. Lastniki si ne belijo dosti glave zaradi požara, kajti turistična sezona je pri kraju. Preden pride jesen, bo ga že vse zgrajeno za bogate postopače.

FRAZIER, KANDIDAT ZA SENATORJA.

Fargo, N. Dak. — Lynn J. Frazier, prejšnji governor Severne Dakote, bo v jeseni kandidat Ne-strankarske lige za zveznega senatorja. — B. H. Baker je ligin kandidat za governorja. Liga je postavila svoje kandidate za državne uradnike in poslance ter v vseh kongresnih okrožjih.

RUDARJI V ANGLIJI NE BODO DOVOLILI IZVAŠANJA PREMAGA V AMERIKO.

London, 2. apr. — Organizacij rudarjev v Angliji je sklenila, da bo podpirala ameriške rudarje v njihovem boju. Angliški rudarji so pripravljani preprečiti izvašanje premoga iz Anglije v Ameriko v slučaju, da stavka traja dalj časa, ampak tega ne bodo storili prej, dokler ne bo zahtevala unija ameriških rudarjev. To javlja Vernon Hartshorn, predsednik rudarske organizacije v South Walesu, član izvrševalnega odbora Zveze rudarjev v Angliji in poslanec delavske stranke v angleškem parlamentu.

GLAVNE TOČKE RUSKEGA PROGRAMA V GENOVI.

Priznanje sovjetskega sistema in njegovega ekonomskega programa ter zavezanost pravice sovjetske republike.

LAJNJE VESTI O LEVI NOVI BOLEZNI.

Charlottenburg, Nemčija, 1. aprila. — (Radiojgram Federated Press. Poroča Louis P. Loehner.) — Členerin brojačija, da bo Rusija na genovski konferenci zahtevala priznanje svojega sovjetskega sistema a njegovim ekonomskim programom vred in priznanje suverenih pravice sovjetske republike. Rusi in kapitalistične vlade se lahko okoristijo a uskljuški v Genovi, kajti Rusija potrebuje tehničnih sredstev produkcije, druge države pa radijo vgeniti naravnih viščin.

Genovska konferenca, ki bo dala daleč dobelež kot eno kapitalistna na orodje in transportacijo. Genova je le incident. Iz genovske konference ali posebej se more logično poroditi politična priznanje. Sovjetske Rusije, opuščenje intervencije in likvidacija belih gard.

Nemški delegatje absolutno molče o svojih načrtih v Genovi. Rathenau odklanja vsak intervju. Njegovi prijatelji so mnenja, da njegov tekmeč Stinnes ne sme biti nemški delegat.

Govorice o Leninovi "misteriozni bolezni" so enostavna tovrstna propaganda, katere ima vplivati na Genovo. Rečnica je, da je Lenin omagal valed prenapornega dela in potrebuje počitka, katerega si pa neče vzeti. Lenin dela šestnajst ur dnevno. Njegovi prijatelji upajo, da si vsame odmor.

Rakovskij, predsednik sovjetske vlade v Ukrajini, ki se mudi tukaj na obisku, pravi, da poročila o Leninovi "neozdravljivi bolezni" niso nič drugega kakor politične špekulacije reakcijskih elementov, ki so izgubili vse nade na intervencijo, pa mislijo, če umre Lenin, da umre s njim vred tudi Sovjetska Rusija.

ZASLIŠANJE SARADI SUBVENČNE PREDLOGE ZOPET ODLOŽENO.

Washington, D. C. — Zbornični odsek za zadeve trgovske mornarice in ribištva in senatni trgovski odsek sta odložila zaslišanje do 4. aprila.

Zastopniki mornarske unije bodo zaslišani kot priče in bodo izpovedali proti določbam, s katerimi se misli pohabiti La Folletov mornarski zakon.

V mornarskih krogih sodijo, da nameravajo oddati v najem privatnim blizniškim interesom pu zelo ugodnih pogojih, ker mislijo privatni blizniški interesi importirati premoeg iz Evrope v Ameriko.

VERNE

Chicago in okolice. — Oblačno, zmerni menjažoi vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 51, najnižja 41. Sonce izide ob 5:29, zalze ob 6:17.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokovale se na vrata.

Narodna: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na tri mesece; in za inozemstvo \$6.00.

Naslov na vsa, kar ima stik s "PROSVETA"

"PROSVETA"

3537-39 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on application.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$6.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Statut v obljubljeni št. pr. (Mesto 31-32) poleg vsakega imena na naslovu
pomeni da vam je s tem društvo postalo naročnik. Posredno se preverja
da se s tem ne moti list.

VEČNA ČUJEČNOST JE CENA ZA SVOBODO.

Zgornje besede so resnične. Delavstvo mora biti vedno na straži in opazovati mora, kaj se godi po svetu, pred vsem sveda kaj se vrši v njegovi deželi. Največjo pozornost mora organizirano delavstvo posvetiti svojemu nasprotniku. Delavstvo mora biti dobro poučeno, kaj pravi, kaj po enem letu, kaj po več letih.

Več ko deset let je minilo, ko je neki socialistični list v Kaliforniji ponatisnil članek iz Banker's Magazine, glasila finančnikov na pacifični obali. Marikdo se je takrat mogoče jezil, ko je čital članek in je mislil, da bi se prostor v listu lahko uporabljal za boljše gradivo.

Kaj pa je bilo v bankirskem listu? Najbolje je, da del tega članka priobčimo. Bankirski list je dejal:

"Pravilni moramo biti in čuvati moramo vsako potezo, kajti v ljudstvu so opaziti znamenja nepekoja. Pač nam bo narekovala naša taktika. Dozvedno bomo odnehovali napram ljudski volji, dokler niso naši načrti tako izdelani, da se lahko postavimo po robu vsakemu organiziranemu odporu. Farmarsko alijanco in socialistične organizacije je treba strogo nadzorovati po naših zaupnikih. Takej moramo podvzeti korake, da kontroliramo te organizacije ali da jih uničimo. Prihodnje konvencije v Omahi morajo naši zaupniki posetiti in voditi gibanje. Ako se to ne zgodi, se rodi tako nasprotstvo proti našemu, da bo treba sile, da se potlačijo.

"Kaj takega bi bilo zdaj še prežgodaj. Zdaj še nismo pripravljeni za tako krizo. Kapital mora sebe varovati s svezami in postavi.

"Posvati je treba sodišča nam na pomoč. Intenzivati je treba dolgeve in sodnijsko postopanje in se bo dalo ločje vladati po vplivu centralne sile nagromadenega bogastva pod kontrolo vodilnih finančnikov. Ljudstvo, ki ni naš domov, se ne bo prepiralo s svojimi vladarji".

Tako bankirski list v letu 1911.

Zdaj so privatni bizniški interesi pojačani. Vojna je pomaknila njih milijarde in pričeli so z odprto ofenzivo proti delavcem in farmerjem. Ugodni trenutek je prišel po mnenju finančnikov in udarili so najprvo po farmerjih in kasneje po delavcih. Znižali so cene poljarskih produktov, ko so produkti zapuščali farmerja. Udarili so po delavcih in pričeli zniževati delavske mezde, ko so farmerje pritisnili k steni.

Ali nekaj niso mogli finančniki vzeti farmerjem in delavcem še dozda. To je volilna pravica. To orožje je še ostalo delavcem in farmerjem in posluhijo se ga lahko v svojo korist.

Dosti farmerjev je prišlo na beraško palico in prodaja se jim bila posestva. Veliko delavcev se je zaradi brezposelnosti in znižanja mezde pogreznilo v siromaštvo. Se več farmerjev pride na boben in še veliko več delavcev se pogreza v največje siromaštvo, ako se farmerji in delavci ne bodo v jeseni zavedali, da morajo rabiti volilni listek v svojo korist. Zgodi se lahko še več, ako se farmerji in delavci ne prebude iz političnega dremanja. Prikradla se lahko tudi volilna pravica in končno popolnoma vzame tistim, ki nimajo nobenega posestva ali ki ne plačajo določene davka za volice. Kadar bo to orodje vzeto, bodo finančniki imeli svobodno igro. Svojih namenov jim ne bo treba prikrivati, saj ljudstvo ne bo imelo več pravice, da govori z volilnim listkom.

Da se kaj takega ne zgodi, morajo farmerji in delavci v jeseni uporabiti volilni listek proti svojim nasprotnikom. Izvoliti morajo v postavodajne zbore moze iz svoje ere, o katerih so prepričani, da ne bodo zastopali interese finančnikov in drugih privatnih interesov v zakonodajnih zbornicah.

Večna čuječnost je cena za svobodo. Ljudstvo ni čuvalo svobode in zastopniki privatnih bizniških interesov so prišli v postavodajnih zbornicah s predlogami, ki so v nasprotju z ameriško ustavo in ameriškim napravami. Izdane so bile ostre sodnijske prepovedi proti delavcem, v Kansasu je bila sprejeta protistavkovna postava, druge zahtevajo inkorporiranje delavskih strokovnih organizacij itd.

Vsak delavec in farmer bi si moral utišniti v svoje možgane članek, ki ga je priobčil bankirski list, ker jemo pove, kaj je zadnji cilj finančnikov. Ako bodo delavci in farmerji to izvršili, se načrti finančnikov ne bodo tako gladko uresničili, kot sanjajo, da se izvrše.

SLIKE IZ NASELBIN.

Roundup, Mont. — S tužnim srcem naznanjam vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je umrl moj brat Frank Petek dne 9. marca v starosti 40 let. Pokojnik je bil član društva št. 114 SNPJ in se zahvaljujem članstvu istega za udeležbo in na krsto podarjeni venec v poslednjem čast pokojnemu društvu. Zahvaljujem se tudi soslednim društvom št. 132 in št. 42 SNPJ za venec in udeležbo pri pogrebu, Joe Pireu in soprogu za tolažbo in pomoč ob času žalosti in streženje pri bolniški postelji. Zahvaljujem se tudi starišem pokojnikove soproge bratom in sestrji Glas ter sestram pokojnega brata, ki so me tolažile ob času njegove bolezni in smrti. Lipe hvala tudi družini Martina Pint, ki je stala ravnotako na naši strani ob času žalosti.

Pogreb se je vršil dne 12. marca 1922 ob drugi uri popoldne na tukajšnje pokopališče v Roundup, Mont. Pokojnik je bil doma iz Tunjice pri Kamniku na Gorenjskem. Vsem sorodnikom in prijateljem se priporočam v blag spomin, tebi dragi brat pa naj bo lahka ameriška zemlja. Žalujejo ostali — Julija Petek, soproga, Joe in Ed sinovi in brat — Jakob Petek.

Oberon, Kans. — S potrtim srcem naznanjam žalostno vest o smrti moje soproge. Po osem dnevni mučni bolezni pljučnici je kruta smrt končala življenje mojega ljubljene soprogi Antoniji Premk v starosti 43 let. Bojina je bila v fari Gotard pri Trojanskem, na Gorenjskem, kjer zapušča enega brata in sestro in pa mene žalujčega soproga in pet nedo-raznih otrok v starosti od dveh let in pol do 11 let. Pokopana je bila po katoliškem obredu dne 21. marca na pokopališču v Pittsburgu, Kans.

Vsem prijateljem in znancem se zahvaljujem za pomoč in tolažbo v uri žalosti posebno pa mojemu bratu Jožetu in njegovi soprogi ter bratom Fr. Leo Podlošniku, Johnu Koraču in njih soprogi. Hvala vsem za krasne venec položene na krsto rajnice. Lipe hvala tudi članom društva Nova domovina št. 105 SNPJ za krasni venec, čeprav ni bila pokojnica članica jednote. Hvala lastnikom avtomobilov za brezplačno vožnjo pogrebecev na mirodvor. Tebi pa draga in nepozabna soproga naj bo lahka ameriška gruda.

Žalujejo ostali Martin Premk, soproga; Martin, Antonija, Joe, Viktor in Niki, otroci.

West Allis, Wis. — To je naselbina z več Slovenci, ki lastujejo svoja posestva, a vzile temu so mu oglašajo kaj pogosto odtod. Saj tudi ni takih izrednih reči za poročati. Glede dela je srednja za tovarne so pričele nekaj bolj obratovati, a še niso dobili vsi dela kot so bili lani odslovljeni, torej je tujec skora nemogoče pri nas dobiti delo.

Rojaki iz West Allisa in Milwaukeeja so se precej solidarni medseboj, kajti vsikdar, ko pride kako društvo veselico, najsiho iz naše naselbine ali Milwaukeeja, se udeležijo skoro vsi rojaki, če je veselica v prid društveni blaginji ali kakemu drugemu namenu. Upam, da se bo še tako nadaljevalo, saj smo po številnih izkušnjah že lahko prišli vsi do prepričanja, da le v slogi je moč.

Dne 4. aprila bodo v naši naselbini volitve za občinske moze, zato rojaki pripravite se na ta dan. Vsak se naj dobro informira o kandidatu, za katerega bo glasoval, če se je isti že kaj potegoval za delavstvo ali ne. Skoro vsak volilec ima doma tudi soprogo, ki naj je istotako pripelje s seboj in oba naj volita delavske kandidate. Žene delavskih nasprotnikov po navadi ne ostajajo doma ob času volitev, zato imajo od tega vedno tako lepe uspehe. Torej posnemajmo jih. Če brez izjeme vsi, ki imamo pravico do glasovanja pridemo na volilne in glasujemo za naše kandidate, tedaj je zmaga nedvomno na naši strani.

Dne 8. aprila bo Slovensko mladeniško samostojno podporno društvo "Lilija" priredilo prosto zabavo v So. Side Turn dvorani. Omenjeno društvo je jako delavno v naselbini ima tudi dramatični odsek, s poštovanjskimi igralki in dobre pevce, ki so člani pevskega kluba "Danica". Zato se vabljeni vsi člani društva "Lilija", da pri-

dete dne 8. aprila v omenjeno dvorano na prosto zabavo. Za godbo, dobro postrežbo in vse potrebno je že prekrbljeno. — Frank Potochar.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in štataljev Prosveta.

Cleveland, O. — Večkrat me mi zbudi želja po domovini po priprosti rojstni vasi. Spomini prihajajo nazaj o onih otroških letih, na veselo pomladno življenje, ko sem tekala po travnikih iskaje zgodnjih cvetov, v tihih večerih poslušala razlagajoče se petje fantov na vasi, tajnostno šepetanje reke. Vse je bilo tako skrivnostno sladko in veselilo sem se takega življenja. Oglasi-la pa se je v meni želja po tujini pi širnem svetu in komaj sem odrasla, odšla sem kot tisoč drugih v daljni svet iskat sreče, ki sem si jo silila v domišljiji. Sreče nisem našla in oglašalo se je razočaranje, pogosto se je prikazala solza v očeh, kesanja in želja za nazaj se je oglašala v meni.

Nisem se vrnila, dasi sem akusila marsikaj grenkega, na kar je nikdar prej mislila nisem. Gledanje mučenja po tovarnah, posledice brezposelnosti, stave, število usmrčenih rojakov in vse druge neprimlike, na katere so vezani bedni priseljenci, vse to je pri-naslo vsak dan večje razočar-anje, na kakorjme ne mislijo roj-ki, ki se podajajo v tujino.

Kdo bi si mislil, da se v tako bogati deželi umori človek radi boje in si-dosluzeni vojaki jem-ljijo življenje, ker nimajo de-narja. Pred nekaj dnevi sem brala vest, da je oče usmrtil 11 letnega sina in sebe, ker je bila žena bolna, ni bilo ničesar pri ki-ši in je bil brez dela. To se dog-a-ja vedno in nič posebnega ni več, če se umori revna družina valed lakote.

Brezposelnost vai občutimo, posebno jo občutijo velike druž-ine in težko je življensko vpraš-anje. Če človek dela, ne zasluži to-liko da bi v tej draginji lahko zadostno preživel svojo družino, zato se vsepovsod oglašajo stave-ke proti podjetništvu, ki si išče vedno večjih dobičkov.

Nekdo je poročal, da ni proti stavki, ako je leta v pravam času in ob pravih razmerah, toda sma-ga, da je malokje, prevelika sku-šenja je delavstvo pripravila, da postaja v stavki naravnost obup-ajoče.

Opisala bom na kratko gledo stavke pri American Steel korpo-raciji. Delavstvo pri tem podjet-ju je zastavkalo dne 23. septem-bra leta 1919. Organizatorji so delovali in vedno odbržavali go-vore. Vse je bilo aktivno. Tovar-ne so počivale, delavstvo je osta-lo doma in tako je trajala stavka že tri mesece. Govorniki so se končno pričeli umikati in delav-ci vračati na delo, toda prizade-li so bili in rasočarani, ker kom-panija je zmetala mnogo starih delavcev na cesto. Drugod so mo-rali beračiti za delo. Tudi moj mož je bil odpuščen med njimi ter tako ostajal valed nastopje krize brez posla. Posrečilo se mu je dobiti delo kuharja, kjer je o-stal skoro 14 mesecev in sama sem bla za skromnim zaslužkom. Hude so take izkušnje, toda glad-lina ostre zobe in prestajati jih moramo, ker je med delavstvom premalo vzajemnosti.

Nekateri gledajo samo, kako bi mogli čimveč nakupiti pri-hrenkov in gledajo pri tem na druge z nasmehom, ako se jim radi njih grabežljivosti godi kri-vica ali pa so zatirani radi svoje zavednosti in zavzemanja za uni-jo. Ameriška delavska federaci-ja kaj rada zaspi, kadar je treba nastopiti proti podjetništvu in pusti delavstvo na cedilu. Prav mi se radi tega ne smemo ču-diti našim rojakom ali komurkoli, ako izgubi energijo do stavke.

Ob času volitev ravnotako ni prave zavednosti med delav-stvom, zato ni pravih uspehov in jih tudi ni pričakovati. Nasprotniki delavstva ne spijo za čas volitev, ker vedo, kako jim je treba delovati, obljubljati delav-stvu in ga razdvajati, da je mo-gče nad njim držati kontrolo.

— Glasila društva št. 137.

selbina. Prvi slovenski naseljen-ci so bili John Zagoda, Valentin Gaspari, John Lapajna, John Žust in še nekaj drugih; sveda samih moških. Danes je število rojakov tu večje, kajti zrasla je mladina in poleg prvih naseljen-cev so prišli še drugi.

Že prvi naseljenci so bili pre-cej napredni, kar se lahko razvidi iz njihove organizacije, ker že leta 1891 so se priključili U. M. M., of A., ki pa je pozneje sveda razpadla. Krivi so temu delavci, ki so radi garali za se nižje me-zde kot organizirani, ki so imeli dnevno mezdo po \$1.40 in je bilo več različnih lestvic, dokler niso bili dobro organizirani v letu 1893. Spet so se priključili rudar-ski organizaciji, dasi so imeli mnogo preglavje pred silnim pri-tiskom kompanijskih privrženc-ov. Takrat se je toliko manj manjkalo takih ljudi, ki so pri-pravljeni drugim in sebi ško-dovati, samo da imajo vsa čas zaslužek. Tako imajo oni enako korist danes od rudarske organi-zacije, ki mesto da bi jo širili, jo celo zaničujejo.

Leta 1894 so imeli v tej nase-lbini prvo stavko, ki je trajala skoro tri mesece in je končno iz-padla v korist rudarjev. Tega pa premogarski magnati niso mo-gli prenašati in leta 1895 so zo-pet hoteli znižati mezdo rudar-jem. Sledila je zopet trimesečna stavka, ki je tudi izpadla v kor-ist rudarjev. Tedaj je poteklo leto brez vsakih stavk, ali drugih težkoč je bilo veliko, ker po ro-vih so jezni podjetniki uvedli strogo nadzorstvo in superinten-dent se je čutil kot nekakega po-veljnika čez celo rudarsko nase-lbino. Biti je moralo vse po nje-govem in ob 10 uri zvečer že vse tiho in mirno, če ni kdo tega eto-riji po kompanijskih stanovanjih, je bil poklican pred njegov urad, kjer mu je superintendent dal še kako strogo navodilo, katerega ako ni izpolnil, so mu odvzeli na-jemnino in mu ukazali, naj gre od koder je prišel. Za hišne gos-podarje je bilo posebno težko, ker imeli so tudi druge ljudi na stanovanju.

Leta 1897 se je zopet razširila nezadovoljnost med premogar-ji do podjetnikov. Zdržili so se vsi organizirani premogarji in sle-dila je stavka. Rudarji naše na-selbine in Imperial Cliffs so skle-nili vsi skupaj oditi proti Tur-tle Creeku, da bi tam preprečili neuničljivo delo v rovinah, pri čemur pa niso mogli dobiti vseh rudar-jev na svojo stran, da bi držali s stavkarji. Malo število jih je bilo, da se bili kakoj voljni pridružiti se stavkarjem, in nekateri so se jim celo posmehovali ter zatrje-vali, da njih nič ne briga, če oni stavkajo.

Podjetniki so imeli svoje pose-bne čuvaje, ki so poskrbeli, da so bili stavkarski v rove. Organizirani delavci so bili potrpežljivi in poskušali mirnim potom kaj do-seči, a vse ni pomagalo. Stavka je bila torej precej otežkočena a vzile temu so bili po štirih mese-cih stavke doseženi lepi uspehi. Rudarji v Turtle Creeku, ki so tisti čas delali, so ostali pri svo-jem, dasi nas je bilo na stavki po tukajšnjih naselbinah do 8000 premogarjev.

Taka so poročila enega prvih tukajšnjih slovenskih naseljen-cev Johna Zagoda.

Dopisnik iz Claridge je zaklju-čil svoj dopis, da bodo rojaki po drugih naselbinah rekli, "posne-majmo jih," pri čemur pa se je urezal. Ne vem, v čem bi jih lahko smenali, ako sami ne morejo po-kazati nikakega napredka v na-selbini. Ko bodo strokovno in po-litično organizirani jih bo lahko kdo posnemal, da takrat pa mo-rajo oni posnemati, ako ne dru-gač prve tukajšnje naselbine, ki so pokazali z zavednostjo v or-ganizaciji, kako mnogo se da do-seči od podjetnikov z enoglasno zahtevno vseh. — Lucas Butys.

Akron, O. — Ni vredno spuka-ti se v kako polemiko z urednikom lista "Edinosti", ki menda že ne zna več drugega trdit kot da i-majo socialisti rdeče nosove. On kakor vsi njegovi privrženci in njemu enaki brčkone še niso stali pred ogledalom, da bi pogledali svoje lastne nosove, ki se iz rde-častega že bolj spreminjajo v vi-snjevo.

Tudi dela kakor se spodobi se-menda pri "Edinosti" se niso lo-tili. Pripevčujejo o nečem, kar se še niso nikdar počeno prepi-čali.

Sam član SNPJ in sem bil ro-jen kot katoličan, sedaj pa živim

po svoji veri, ker ko sem premi-sljeval katoliško vero, v brezde-lju mislil, da bi mi Bog naklonil delo in podporo, je bilo vse za-man in pričel sem obračati hrbet veri, ki mi ne prinaša nič korist-nega, pač pa sem samo na škodi, če se je držim. Spoznal sem, da je katoliška vera samo dobra onim, ki imajo z njo kšeft, lahko kup-čujejo z odpustki in dobro služ-jo z molitvami ali mešami. Od kore nima človek drugega, kakor čimbolj se ji ydaja, bolj postaja glup, več gmošne škode ima in več časa zapravi po nepotrebnem.

Drugges je s SNPJ. Pri tej or-ganizaciji ne zapravim toliko, kot zapravijo mnogi, da zadostijo verskim potrebam, a zato imam neko podporo, če se raznam po pravilih. Verujem lahko kar sam hočem in ne kaj se mi komandira in živim v zavesti, da podpiram organizacijo delavcev. Pri Pro-sveti lahko pišem dostojne reči kolikor hočem, dočim mi bo ured-nik pri "Edinosti" dal v list sam-o to, kar bo primerno za njegov vog, drugo ga se znašlo v košu.

Sicer pa mislim, da jih ima malo več, ki se povečujejo za trnek. Delavske razmere so pri nas še zmerom slabe. Dopovedujejo nam, da bomo pričeli z delom, če-sar pa tudi ne verujemo, prej, dokler ne bomo videli. — F. Za-kaly.

Is okolice Exports. — Čitač je dopis brata iz Johnston Cityja, Ill., v katerem pravi, da ne raz-umevajo jaz njega niti on mene, sem spoznal, da jaz njega raz-umem, toda on mene bolj malo. Saj tudi jaz nisem rekel, da se ne mo-remo slagati z Lewisovo organi-zacijo, temveč da se ne moremo slagati s tako taktiko kot je se-daj v vodstvu organizacije.

Nisem se mislil oglašati prej v listu dokler se ne preneha seda-nje izprtje rudarjev, toda ko vi-dim, da me je vsaj dopisnik ra-vno narobe razumel, se moram o-glasiti ponovno.

Kar se tiče stavke leta 1910-11, nisem rekel, da organizirani premogarji niso ničesar pomagali, temveč da vse, kar so dali, je bilo v žep voditeljev. Se danes lahko pokležem človeka, ki je med tisto dobo dobil od kompanije \$13,000 in on, kar je prišlo v njegove roke od organizacije kot pomoč, tega nikdo videl ni. Ravnotako pravi, da se moramo sami pom-a-gati in naj ne držimo križem rok ter čakamo, da nam bo kdo kaj dal. Ali nismo leta 1917 prosili, da bi nam poslali od organizacije organizatorja? Kolikokrat smo vprašali urad 5. okrožja v Pitts-burghu in že vsi smo se vpisali v organizacijo, plačali zanj pri-stojnino in assessment. Iz nekate-rih naselbin so poslali po dva čla-na v Pittsburgh kot delegata, da bi izposlovali od okrožnega u-rada večkega človeka za organi-ziranje. Ali so koga dobili? Vse smo izgubili, denar, upanje in or-ganizacijo. Kakor čreda brez pa-stirja smo, bili in zastoni je bila vsaka prošnja za organiziranje.

In ono, kar se tiče plače. Re-nica je kar piše dopisnik in ni mi težko kaj takega dopovedati, saj sem tudi sam že delal po u-nijskih rovin, toda dovolj je še tukaj ljudi, ki nimajo pojma, kako se lahko življenski položaj za delavstvo potom organizacije izboljša. Tu so sedaj take razme-re, če nam pošljete par dobrih organizatorjev, ne bo težko usta-noviti organizacijo. Zavel je dru-gri veter in ako misli uprava kake organizacije poslati koga, naj pošlje poštene ljudi ne pa take, ki jim je samo na tem ležeče, ka-ko bi si pridobili denar.

Pri nas je še mnogo takih lu-di, ki pazijo na to, kako bi kaj prinesli pod nos kompaniji in po-magali svojim sodelavcem do temnice. V resnici tudi to mnogo škoduje slabemu položaju, toda z organizacijo bi se dalo vse omi-liti. Treba se je samo edinstveno organizirati in z vsemi silami de-lovati, pa bomo končno tudi mi prišli do zaželjene organizacije.

— Westmorelandski rudar.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

White Walley, Pa. — Pri dveh društvih smo pogledali v imenik, pa Vašega imena ni v njem. Sporočite pri katerem društvu ste član. Ako tega ne storite, ne more Vaš dopis v list.

Minhany, Kans. — Naslov ju-goslovanskega konzulata v Chi-cagu je: Consulate General of The Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, 115 So. Dearborn Street, Chicago, Ill.

Slovenska Narodna Podmarna Jednota

Isborn: 18. lipnja 1907
u državi Illinois.

izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODELEK.

Zdravljivi odbor:
Predsednik: Frank A. 2126 W. Crawford Ave., Chicago, Ill.

Veš dostal in drugi spisi, mamamila, opisi, narečanja in spisi vse kar
v svoji s glasbeno dejnost, naj se pošlje na naslov: "Freem", 2657-55
E. Lawrence Ave., Chicago, Ill.

Brzojavka dalje sporoča, da iz Japonske pojde Sangerjeva na Kitajsko, kjer bo imela popolno vobodo govora na javnih shodih. Nazajgrede se vstavi v Singapur in Delhi, Indija, in mesec julija bo adresirala mednarodno konferenco za kontrolo porodov v Angliji.

III.

Contract labor.

New York. (Jugoslovanski
Oddelek F. L. I. S.) Že od 1. 1885

ameriški prisiljeniški zakoni prepovedali prihod takozvanih "contract laborers" namreč delavcev, ki so bili že v starem kraju najeti za delo v Združenih državah. Da je bila ta določba nezakonjena, je pripisati dejstvu, da so dostikrat tukajšnji delodajalci potom agentov vdinjali v starem kraju nepoučene inozemce. Delodajalec se je obvezal, da delavcem plača takšno pla-

8 tem v zvezi naj omenimo, da zakon izključuje od vstopa Združenje države tudi vse priseljence, za katere so bili stroški prevoza posredno ali neposredno plačani od strani katerega podjetja, jednote, društva, občine ali inozemske vlade.

marja za svoj prevoz in ki niso
prihajali, da bi se tukaj nasto-
pili, marveč le radi omamljivih
objav delodajalec, katerim je
bilo le do tega, da dobi delav-

PREKAZENE KLOBARE,
MEMO IN SALAME

Pravega starokraljskega izdelka pošiljam v vse kralje širom Zdravila

Zakon "omejuje" kot "contract laborer" (vnaprej najete delavce) vae inozemcev, katere je kdaj

de jim je ponudil ali objubil dele, naj bo ta ponudba ali objuba resnična ali goljufiva, ali kateri

prilaga jo valed ustmene, pisme-
ne ali tiskane, izrečne ali prikri-
te pogodbe v svrhu kateregakoli
nekega dela ali druge dejavnosti

ki ki so prišli vsled oglasov za delo, tiskanih, objavljenih ali razdeljenih v inozemstvu.

Stavilo priseljencev, katerim Joseph Leskovar, 218 Main street
izseljeniške oblasti ne dovoljuje Racine, Wis.
je iz teh vzrokov vstopa z Zdru-

je ne drlavo, je precepanje. Te
